BIJDRAGEN

TOT DE

TAAL- LAND- EN VOLKENKUNDE

VAN

NEÊRLANDSCH INDIË.

TIJDSCHRIFT VAN HET KONINKLIJK INSTITUUT

VOOR DE

TAAL- LAND- EN VOLKENKUNDE VAN NEÊRLANDSCH INDIË.

VIERDE DEEL.

N°. 4.

AMSTERDAM, F. MULLER.

BATAVIA, VAN HAREN NOMAN EN KOLFF.

INHOUD.

BIJDRAGEN

TOT DE

TAAL- LAND- EN VOLKENKUNDE

VAN

NEÊRLANDSCH INDIË.

TIJDSCHRIFT VAN HET KONINKLIJK INSTITUUT

VOOR DE

TAAL- LAND- EN VOLKENKUNDE VAN NEÊRLANDSCH INDIË.

VIERDE DEEL.

N°. 4.

AMSTERDAM,

F. MULLER.

BATAVIA, VAN HAREN NOMAN EN KOLFF.

1856.

GEDRUKT BIJ C. A. SPIN & ZOON.

karbouwen en wilde koeijen. Aan vruchtbaarheid moet het nogtans niet mankeren, doch veeleer aan de nijvere menschenhand, om de meeste tropische voortbrengselen te kweeken.

De afstand van Batoe Litjien tot Pagattan is naauwlijks een half uur stoomens. De reede van Pagattan is zeer open en bij zwaren wind dus zeer onveilig. De Resident met den Civiel-gezaghebber begaven zich aan den wal.

De Aroeng is nog niet terug van Java. In zijne woning waren de hoofden verzameld, zoo als de Imam, de Poea Adoe, en andere van minderen rang. Ook verscheen de oudste der vrouwen van den Aroeng, welke eene verstandige vrouw scheen, en aan welke, zoo als mede aan beide voornoemde hoofden, namens het Gouvernement een geschenk werd gegeven.

Na eenige zaken, het landschap betreffende, behandeld te hebben, bezigtigde de Resident de kampong en keerde tegen den avond naar boord terug.

Men ligtte kort daarop het anker en stevende zuid-westwaarts naar Bandjermassin. In de verte zag men het plaatsje Sambanban, met 250 inwoners, onder het hoofd Pangeran Sjarief Ali, van Arabische afkomst.

En hiermede het journaal dezer reis eindigende, wordt hier alleenlijk nog bijgevoegd eene korte beschrijving der zoogenaamde Tanah Boemboe, opgeteekend volgens de gedurende deze reis ingewonnen berigten, en aangevuld door eenige nota's, in het archief van de residentie Bandjermassin voorhanden.

Tanah Boemboe.

Deze landen stonden vroeger onder één hoofd en bevatten de landschappen Tjengal, Menoengoel, Sampanahan, Boentar Laut, Bangkalaän, Tjantoeng, Koesan en Pagattan.

De *drie* eerste liggen in de baai van Pamoekan of Tjengal, en bezitten eene bevolking van p. m. 2000 zielen, waaronder 300 Boeginezen. Tjengal, Menoengoel met Bankalaän wordt geregeerd door den Pangeran Moeda, uit het vorstenhuis van Passir afkomstig en van moeders zijde afstammende van Adji (beteekent Radja). Djawa, vroeger een zeer berucht zeeroover, die als zoodanig de heerschappij dezer landen had weten te

bemagtigen. Sampanahan heeft 250 inwoners en wordt geregeerd door Pangeran Mangkoe, oom van Adji Djawa; geene kinderen hebbende vervalt dat landschap na zijn overlijden aan Pangeran Moeda.

Tjantoeng en Boentar Laut hebben p. m. 1150 inwoners, meest inboorlingen, geregeerd door Adji Madura, zoon van Adji Djawa, en liggen nevens Bangkalaän in de Kloempangbaai.

De Kloempangbaai is, volgens berigten, voor vaartuigen van 7 à 8 voet diepgang bevaarbaar; de zuidelijkste of Pamoekanbaai daarentegen voor schepen van 10 à 12 voet diepgang.

De voornaamste voortbrengselen dezer landen zijn goud, goede houtsoorten, rijst, rotting, vogelnesten, karet en tripang.

De opbrengst der vogelnesten moet vooral zeer belangrijk zijn te Bangkalaän, alwaar ééne klip tot honderd twintig pikols 's jaars zoude afwerpen.

Buitenlandsche handel is zeer gering; de meeste produkten vloeijen naar Pagattan en Passir.

De godsdienst is Mohammedaansch, doch doorweven van heidensche begrippen.

Koesan. Hieronder behoort Batoe Litjin en Laut Poeloe. Het heeft eene bevolking van 3700 inwoners, waaronder 300 Boeginezen, welke meestal te Batoe Litjin wonen. Dit land wordt geregeerd door Pangeran Abdoel Kader, afstammende uit het vorstenhuis van Bandjermassin.

De godsdienst van den Pangeran en het grootste gedeelte der inwoners is Mohammedaansch.

De geldelijke toestand van dezen Vorst is zeer verward. Bij verschillende personen is hij diep in de schulden, waardoor hij niet in staat is vele producten zijns lands in te koopen, op welke hij aanzienlijke voordeelen konde genieten.

Zijne inkomsten bestaan in:

1°. Monopolie op het gegravene goud, koopende hij hetzelve in voor *f* 40 de thail.

2°. Belasting op de bergbewoners (bendara) bestaande in een geschenk van $^3/_{16}$ thail goud per huisgezin, voor hetwelk hij een tegengeschenk dient te geven, bestaande gewoonlijk in een kleedje.

3°. Belasting en monopolie op de diamanten, daarin bestaande, dat

de mijnwerkers 's maands *f* 1 moeten betalen en dat de diamanten grooter dan drie karaat aan den Vorst moeten afgeleverd worden tegen den prijs van *f* 20 per karaat.

De bergvolken leveren al de gevondene diamanten zonder onderscheid tegen den prijs van *f* 0.50 per rijstkorrel zwaarte, zijnde $^1/_{16}$ karaat.

4°. Monopolie op de vogelnesten, welke hem moeten geleverd worden, de witte à *f* 20 het katje en de zwarte à *f* 7.

Wijders is er nog een monopolie op de rotting, de was en de harst en eene gedwongen levering van een tiende van het rijstgewas.

Bij zeer vele hulpbronnen is het land zeer slecht bevolkt en de bevolking zeer armoedig.

Het Loo, 15 Aug. 1855.

De gewezen Resident der Zuid- en Ooster-
Afdeeling van Borneo.

GALLOIS.

